

A bankszámlánál lehetséges haláleseti kedvezményezett jelölés értékpapírszámlánál való alkalmazhatóságával kapcsolatos jogértelmező felügyeleti állásfoglalás

A felügyeleti állásfoglalás kiadása iránti megkeresésben feltett kérdés szerint, analógia útján, kizáró szabály hiányában értékpapírszámla esetében is alkalmazható-e az, amit a jogszabályi előírások a bankszámlán elhelyezett összeg tekintetében lehetővé tesznek, nevezetesen, hogy a számlatulajdonos haláleseti kedvezményezett rendelkezést tegyen, így halálakor az a pénzösszeg nem kerül a hagyatékba, hanem azzal a kedvezményezett a hagyatéki eljárás lefolytatásától függetlenül rendelkezhet.

A kérdésfeltevéssel összefüggésben a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (továbbiakban: Ptk.) 535. §-a (1) bekezdése értelmében irányadó (a takarékbetét-szerződés részletszabályait tartalmazó külön jogszabály), a takarékbetétről szóló 1989. évi 2. törvényerejű rendelet 10. §-a szerint a nagykorú betétes a takarékbetét elhelyezésekor úgy rendelkezhet, hogy elhalálása esetén a takarékbetétet az általa megjelölt kedvezményezett részére kell visszafizetni. Az így elhelyezett takarékbetét nem tartozik a takarékbetétes hagyatékához, a kedvezményezett a takarékbetét felett a hagyatéki eljárás lefolytatásától függetlenül rendelkezhet. Miután a Ptk. 535. §-a (2) bekezdése alapján a magánszemélyek által bankszámlaszerződés keretében elhelyezett pénzeszközökre a takarékbetét-szerződés szabályait kell megfelelően alkalmazni, ezért a halál esetére szóló kedvezményezett jelölés a magánszemély bankszámla-tulajdonos és a hitelintézet egymás közötti jogviszonyában a hitelintézetnek adott megbízásként értelmezendő, melyet a hitelintézet a számlatulajdonos halála esetén köteles teljesíteni, ha a kedvezményezett a számlatulajdonost túléli.

A jogszabályi előírások tehát a halál esetére szóló kedvezményezett jelölés jogintézményét kizárólag bankszámlán/takarékbetét-számlán elhelyezett pénzösszeg vonatkozásában teremtik meg és szabályozzák, csak magánszemély bankszámla-tulajdonos/nagykorú takarékbetétes számára teszik lehetővé azt, hogy egyoldalú nyilatkozattal erre irányuló megbízást adjon a számlavezető hitelintézetnek. Az a tény, hogy ezt a lehetőséget a kérdéses - a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény (Tpt.) 5. §-a (1) bekezdésének 46. pontjában meghatározott és a XIII. fejezetben, illetve a dematerializált értékpapír előállításának és továbbításának módjáról és biztonsági szabályairól, valamint az értékpapírszámla, központi értékpapírszámla és az ügyfélszámla megnyitásának és vezetésének szabályairól szóló 284/2001. (XII. 26.) Korm. rendeletben szabályozott - értékpapírszámla tekintetében e speciális ágazati jogszabályok nem ismerik, az ágazati jogszabályok (lex specialis) és a polgári jog (lex generalis) egymáshoz való viszonyából fakadóan a Felügyelet álláspontja szerint nem jelenti azt, hogy az ismertett - a polgári jog öröklésre vonatkozó (Ptk. Ötödik rész) rendelkezéseinek alkalmazhatósága alóli kivételt jelentő - különleges szabályozás analógia útján alkalmazható lenne az értékpapírszámlára is. Az értékpapírszámla egyenlege a számlatulajdonos halála esetén az öröklési jog szabályai szerint az örökhagyó hagyatékához tartozó vagyon, melyre - azt lehetővé tévő külön törvényi rendelkezés hiányában - érvényesen nem tehető haláleseti kedvezményezett rendelkezés, azaz az értékpapírszámlán nyilvántartott értékpapírok a számlatulajdonos ilyen megbízása alapján jogszerűen nem vonhatók ki a hagyatékból.

Budapest, 2009. április